

مروری بر نتایج فعالیت های نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین در گزارش سالانه ۲۰۱۷^۱

ترجمه و تلخیص: آیت باقری^۲

چکیده

نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین براساس مقررات موافقت‌نامه حقوق بشر برای صلح در بوسنی و هرزگوین تأسیس شد. این نهاد که ضامن اصلی تحقق حاکمیت قانون، حفاظت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادی در این کشور است، صلاحیت ویژه‌ای برآمده از قانون منع تبعیض، قانون دسترسی آزاد به اطلاعات و قانون انتصابات وزارتی، دولتی و سایر قوانین در بوسنی هرزگوین، فدراسیون بوسنی و هرزگوین و جمهوری صربسکا دارد.

تهیه گزارش سالانه ۲۰۱۷ درباره نتایج فعالیت‌های نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین براساس تکلیف مندرج در ماده ۳۴ و ۳۵ قانون تشکیل این نهاد صورت می‌گیرد. آمبودزمان متعهد به تسلیم گزارش خود به نهاد ریاست جمهوری بوسنی و هرزگوین، مجلس نمایندگان و مجلس پارلمانی بوسنی و هرزگوین، پارلمان فدراسیون بوسنی و هرزگوین و مجمع ملی جمهوری صربسکا می‌باشد. افزون بر شاخص‌های آماری، گزارش حاضر حاوی اطلاعاتی درباره همکاری نهاد آمبودزمان با سازمان‌های دولتی، بخش مدنی و رسانه از جمله داده‌های مالی و همچنین مشتمل بر بخش جداگانه‌ای در ارتباط با تکالیف آمبودزمان مطابق با تعریف قانون آزادی دسترسی به اطلاعات می‌باشد.

درنهایت بازرسان مایل هستند این واقعیت را خاطر نشان سازند که گرچه هیچ‌گونه ابزار قهرآمیزی در اختیار ندارند، رسالت آن‌ها انعکاس وضعیت حقوق بشر و ابزارهای محافظت از آن‌ها به مقامات در تمامی سطوح به‌منظور تحت تأثیر قرار دادن موارد تصمیم‌گیری برای اتخاذ اقدامات ضروری در چارچوب صلاحیت‌های خود می‌باشد تا پیشنهادهای آمبودزمان اجرا و حقوق بشر نقض شده جبران شود.

واژگان کلیدی: حقوق شهروندی، حفاظت از حقوق و آزادی‌های بنیادین، همکاری با رسانه،

سازمان‌های مردم‌نهاد

۱- این مقاله، ترجمه و خلاصه‌ای از گزارش سالانه «نتایج فعالیت‌های نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین» با عنوان «On the results of the activities of the institution of the human rights ombudsman of bosnia and Herzegovina (2017 annual report)»

است که در سال ۲۰۱۷ از سوی «نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین» منتشر شده است.

۲- پژوهشگر مرکز مطالعات و پژوهش‌های سلامت اداری و مبارزه با فساد سازمان بازرسی کل کشور

مقدمه

کنوانسیون اروپایی حفاظت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین، قدیمی‌ترین سند حفاظت از حقوق بشر محسوب می‌شود که توسط شورای اروپا تهیه شده است. این کنوانسیون در ۴ نوامبر ۱۹۵۰ در شهر رم امضا شد و پس از تصویب هشت کشور اروپایی به مرحله اجرا درآمد.

بوسنی و هرزگوین متعهد به تضمین عالی‌ترین سطح حفاظت از حقوق بشر شناخته شده در سطح بین‌المللی و آزادی‌های بنیادین است. اصل دوم قانون اساسی این کشور مقرر می‌دارد که حقوق و آزادی‌های مندرج در کنوانسیون اروپایی حفاظت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین و پروتکل‌های آن به‌طور مستقیم در نظام حقوقی بوسنی و هرزگوین قابل اجرا خواهد بود و بر دیگر قوانین موضوعه داخلی برتری خواهد داشت.

بازرسان^۱ در گزارش سالانه خود به برخی بی‌قاعدگی‌هایی که در فرایند رسیدگی به شکایات وجود دارد، اشاره می‌کنند و موارد نقض حقوق بشر در هر حوزه حقوقی به‌گونه‌ای تقسیم‌بندی شده است که با ساختار سازمانی نهاد آموذمان انطباق داشته باشد.

بازرسان بوسنی و هرزگوین نگران عدم همکاری برخی از نمایندگان دستگاه‌ها در ارتباط با اجرای پیشنهادها خود هستند که نتیجه آن تداوم نقض حقوق بشر می‌باشد. شمار زیادی از شکایات واصله به دپارتمان حفاظت از حقوق مدنی و سیاسی ناشی از رویه‌های دادگاهی و اداری طولانی‌مدت و نامعقول است. شکایات ارائه شده توسط شهروندان به اطلاع بیش از حد اداری فراتر از بازه زمانی معقول اشاره دارد زیرا دادگاه‌ها پرونده‌ها را چندین بار به منظور اصلاح و بازبینی به دستگاه‌های اداری عودت می‌دهند (پینگ‌پنگ با شهروندان). دستگاه‌های اداری، تصمیمات دادگاه در جریان رسیدگی به دعاوی اداری را نادیده می‌گیرند و یا فقط به برخی اقدامات رسمی بی‌اساس بسنده می‌کنند.

عدم اجرای تصمیمات دادگاه، دلیل سوق دادن شهروندان برای مراجعه به دادگاه قانون اساسی بوسنی و هرزگوین و دادگاه حقوق بشر اروپایی است. شکایات شهروندان از عملکرد مدیریت عمومی شامل ادعاهایی درباره بداخلاقی کارمندان اداری، ساعات کار ناکافی دستگاه‌های اداری، سرگردان نمودن ارباب رجوع از یک دستگاه به دستگاه دیگر، تشریفات بیش از حد، ناکارآمدی و نقض کلی مفاد آیین‌نامه حاکم بر رویه‌های اداری می‌باشد. بازرسان به موازات رسیدگی به شکایات، ادعاهای شهروندان را که عمدتاً مربوط به اقدامات اداری و حفاظت از حقوق مالکیت می‌شود، مورد بررسی قرار می‌دهند. شهروندان از تأخیرهای بیش از حد، کارشکنی‌ها، فساد و سایر فعالیت‌های غیرقانونی که در آن حتی اتهامات جنایی علیه برخی کارمندان دولتی مرتبط مطرح می‌شود، شاکی هستند.

همچنین بازرسان تعدادی شکایت درباره عملکرد و کلا دریافت کردند، چه و کلاهی که توسط خود افراد استخدام شده و چه آن‌هایی که توسط نظام معاضدت قضایی به صورت رایگان برای دفاع از

موکلان انتخاب شده بودند. در جامعه مبتنی بر حاکمیت قانون و کلا نقش مهمی بازی می کنند. و کلا باید در خدمت منافع عدالت و نیز در خدمت کسانی باشند که حقوق و آزادی خود را به منظور حفاظت و دفاع به آن ها سپرده اند. وظیفه آن ها ایجاب می کند که نه تنها نماینده موکلین خود بلکه مشاور آن ها در مسیر درست و عالی باشند.

شهروندان در این شکایات، ناراضیتی خود را از شیوه و کالت در دادگاه، ارتباطات ضعیف، فقدان اطلاعات درباره اقداماتی که باید در مورد پرونده های آن ها اتخاذ می شد و از دست دادن مهلت های قانونی ابراز کرده بودند.

همچنین شهروندان ادعاهایی در مورد عملکرد کانون و کلا مطرح می کردند و مدعی بودند که این کانون به دنبال گزارش های موکلین مبادرت به اقدامات انضباطی نمی کند. افزون بر این، شهروندان ادعا داشتند گزارش های آن ها پیرامون عملکرد و کلا به نتایج ملموس و بی طرفانه منجر نمی شود و فقط جنبه تشریفاتی دارد. با در نظر گرفتن گستره اختیارات کانون و کلا و مدنظر قرار دادن سطح بالای استقلال و خودگردانی این نهاد حرفه ای، بازرسان نگرانی خود را از افزایش سطح ناراضیتی شهروندان اعلام می دارند و معتقدند بازبینی مجدد شیوه های عملکرد، اخلاق حرفه ای اعضا و نهادهای زیرمجموعه کانون ضرورت دارد.

بازرسان هنوز هم شکایاتی درباره موافقت نامه صلح دیتون دریافت می کنند زیرا امضاکنندگان باوجود گذشت مدت زیادی از امضای آن نتوانسته اند «شرایط سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را که به بازگشت و استقرار مجدد پناهجویان و بی جا شدگان داخلی منجر شود» را فراهم کنند؛ یعنی بازسازی و تعمیر املاک و مستغلات برای حل و فصل تمامی موضوعات مرتبط با بازگشته گان کفایت نمی کند. در ارتباط با بازگشته گان، آمبودزمان تأکید دارد که اجرای پیوست یادشده هنوز پس از گذشت ۲۰ سال از جنگ، عملی است؛ تمامی پناهجویان و بی جا شدگان حق دارند آزادانه به خانه های اصلی خود بازگردند؛ حق استرداد دارایی های خود را که در جریان خصومت های ۱۹۹۱ از آن محروم شده یا حق دریافت خسارت برای هریک از دارایی ها که امکان اعاده آن ها وجود ندارد به رسمیت می شناسد. مفاد پیوست هفتم ارتباط نزدیکی با مسئله ی حفاظت از حقوق خصوصی به شیوه مندرج در کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و آزادی های بنیادین و همچنین بهره مندی از حقوق جبرانی دارد.

محتوای برخی دیگر از شکایات، نقض اصول مبنایی حاکم بر عزل و نصب اعضای هیئت های مدیریتی و نظارتی شرکت ها و نهادهای عمومی، فقدان معیارهای عینی و عدم شفافیت در روند تصمیم گیری، نقض قوانین تعارض منافع در نهادها در همه سطح در فرایند انتصاب و عدم تبعیت از قوانین موضوعه ای بود که باید در طی انتصاب ها مدنظر قرار می گرفت.

نرخ بیکاری در بوسنی و هرزگوین بالاست و شهروندان در تماس با اداره آمبودزمان اغلب اعلام می کنند که پس از انتشار آگهی فرصت های شغلی مورد تبعیض قرار گرفته اند، از فرصت برابر برخوردار

نیستند و اغلب نتیجه رقابت‌ها از پیش تعیین شده است. شهروندان بوسنی و هرزگوین با آگاهی از این درماندگی در یافتن شغل مناسب برای خود و خانواده‌شان مجبور به ترک دیار می‌شوند و گاهی به همراه خانواده برای یافتن شغل به کشورهای دیگر مهاجرت می‌کنند.

رسیدگی به شکایات زندانیان و بازداشت‌شدگان یکی از مهم‌ترین اشکال حفاظت از حقوق بشر می‌باشد داده‌های آماری نشان می‌دهد در سال ۲۰۱۷ شکایاتی که دپارتمان حفاظت از حقوق زندانیان و بازداشت‌شدگان دریافت کرده در قیاس با سال قبل اندکی کاهش داشته است. همانند سال‌های پیش، شکایات زندانیان و بازداشت‌شدگان درباره نارضایتی از کیفیت مراقبت‌های بهداشتی، شرایط زندگی و درمان، رفتار ناصحیح کارکنان یا سایر زندانیان، ناتوانی در به‌دست آوردن کار و مانند اینها را تشکیل می‌داد. برخی پرونده‌های به‌طور قطعی قبل از صدور پیشنهاد حل و فصل شدند طوری که مراکز تأدیبی پس از اولین اخطار شفاهی یا مکتوب آمودزمان اقدامات خود را اصلاح نمودند. برخی از شکایات مربوط به قانونی بودن آرای دادگاه می‌شد که بر مبنای آن محکوم شده بودند؛ اما این مسئله نمی‌تواند موضوع بررسی آمودزمان باشد و در این مورد به آن‌ها به صورت شفاهی یا مکتوب اطلاع داده می‌شود. باید به این نکته تأکید داشت که بوسنی و هرزگوین دارای چهار قانون مصوب ناظر بر اجرای مجازات کیفری است که می‌تواند منجر به وضعیتی شود که در آن هنجارهای حقوقی حاکم بر موضوع واحد، افزون بر اجرای متفاوت، به طریق دیگری انجام گیرد. چنین وضعیتی، رفتار نابرابر با زندانی را به دنبال دارد، بسته به اینکه زندان در کجا واقع شده یا زندانی در کدام بخش از کشور در حال گذراندن مدت محکومیت خود می‌باشد. همچنین بازرسان این واقعیت را یادآور می‌شوند که قواعد مختلف مندرج در کتب قواعد مختلف و سایر آیین‌نامه‌ها که در مورد زندانیان محروم از آزادی کاربرد دارند به شکل‌گیری این رفتار نابرابر یاری می‌رساند.

بازرسان در این گزارش بار دیگر به تمامی مقامات در کلیه سطوح، مشکل بسیار مهم عدم هماهنگی و اقدام نظام‌مند در پرونده‌های خشونت همسالان را گوشزد می‌کند که به ناچار منجر به عدم به‌کارگیری تدابیر پیشگیرانه و مراقبتی می‌شود. به وضوح، ضرورت به‌کارگیری قواعد رفتاری روشن و تعریف شده در مدارس برای تقویت نقش روانشناسان و مددکاران اجتماعی به منظور اتخاذ تدابیر پیشگیرانه، تشویق به گزارش خشونت همسالان در بین کودکان و کارکنان مدارس و طراحی و اجرای دوره‌های آموزشی منظم درباره خشونت برای تمامی افراد دخیل در حوزه کودکان احساس می‌شود.

همچنین تأکید بر این مسئله مهم است که باید توجه خاصی به خشونت در فضای اینترنت و روندهای جدید خشونت علیه کودکان، سوءاستفاده جنسی از کودکان، پروفایل‌های جعلی در فیس‌بوک و مانند اینها صورت گیرد. واحدهای ذی‌صلاح وزارت کشور باید این روندها را دنبال کرده و با احتمالات مختلف سوءاستفاده در اینترنت آشنا شوند. در بوسنی و هرزگوین مباحث زیادی درباره تنبیه بدنی کودکان در جریان بوده است. بازرسان خاطر نشان می‌سازند که این ممنوعیت صریح، نشان‌دهنده قدمی

نو و فصلی جدید در کیفیت زندگی بهتر کودکان پیش دبستانی است.

حل و فصل شکایات فردی مهم ترین بخش از وظایف ما را درباره حفاظت از حقوق شهروندان تشکیل می دهد. در سال ۲۰۱۷ نهاد آمبودزمان ۱۷۴ مورد شکایت درباره تبعیض را به ثبت رساند. برخی از پرونده ها به طور قطعی حتی قبل از صدور پیشنهاد چه از طریق مداخله و چه از طریق تشویق به یافتن راه حل مسالمت آمیز توسط طرفین دعوا حل و فصل گردیدند به گونه ای که نهاد مسئول پس از اولین تماس با آمبودزمان رفتار خود را تصحیح نمود.

بازرسان در گزارش ویژه خود درباره زبان و خط رسمی در بوسنی و هرزگوین، به وظایف مقامات ذی صلاح بر اتخاذ تدابیری برای توانمندسازی تمامی کودکان در همه جای بوسنی و هرزگوین برای دسترسی برابر به آموزش مخصوصاً در نواحی که اکثریت جمعیت آن را [آوارگان] بازگشتی تشکیل می دهد، اشاره دارند و به آن ها یادآوری می شود که هرگونه قصور در تبعیت از مفاد قانون منع تبعیض در بوسنی و هرزگوین، موضوع تخطی از قانون و مسئولیت های مدنی را در پی دارد. همچنین بازرسان متذکر می گردند الزامات اصل بهترین منافع کودکان این است که تمامی مقامات تلاش هایی را برای ایجاد محیط مناسب برای توسعه شخصیتی دانش آموزان و عدم تحمل مطلق در برابر تبعیض را به انجام رسانند.

۱ - آمار فعالیت های نهاد آمبودزمان

در سال ۲۰۱۷ آمبودزمان ۳۱۶۰ مورد از شکایات شهروندان را ثبت کرد که در مقایسه با سال قبل ۱۸۳ مورد کاهش داشت. در طی دوره گزارش ۱۳۹۶۸ نفر از شهروندان از طریق تماس های مستقیم، تماس های تلفنی، ایمیل و شکایات مکتوب با آمبودزمان در تماس بودند. در کنار پرونده هایی که از سال قبل منتقل شده بود، جمعاً ۴۹۶۳ مورد از شکایات مورد رسیدگی قرار گرفت. در سال ۲۰۱۷، ۲۹۰۸ مورد از آن ها به سرانجام رسید. بیشتر شکایات مربوط به نقض حقوق مدنی و سیاسی بود. به دنبال آن بقیه شکایات مربوط به نقض حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، همه آشکال تبعیض، حقوق کودکان، حقوق زندانیان و بازداشت شدگان، حقوق افراد معلول و نقض حقوق مذهبی سایر اقلیت ها می شد.

براساس ماده ۳۲ قانون آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین، آمبودزمان پس از انجام تحقیقات می تواند پیشنهادهایی را به مقامات مسئول با هدف رفع تخلفات مشاهده شده در زمینه ی حقوق بشر ارائه نماید. نهادهایی که چنین پیشنهادهایی را دریافت می کنند ملزم به ارائه پاسخ مکتوب و مطلع کردن آمبودزمان درباره تأثیر آن ها در چارچوب زمانی تعیین شده توسط آمبودزمان هستند. اگر نهاد مسئول، هیچ اقدامی درباره پیشنهادها انجام ندهد و یا دلایل عدم انجام آن را به اطلاع آمبودزمان نرساند، آمبودزمان می تواند موضوع را برای بررسی بیشتر به نهاد بالاتر ارجاع دهد.

در طی دوره گزارش، بازرسان ۳۳۶ مورد پیشنهاد در ۳۳۵ پرونده ارائه کردند. سطح اجرای آن ها

به شرح جدول زیر است:

تعداد	شیوه اجرای پیشنهادی های ارائه شده
۱۲۵	اجرا شده است.
۷۸	همکاری صورت گرفته است.
۱۲	تا حدودی اجرا شده است.
۷۳	هیچ باز خوردی نداشته است.
۶۷	اصلاً اجرا نشده است.

گزارش ویژه منتشر شده در سال ۲۰۱۷:

- گزارش ویژه درباره جایگاه و پرونده های مرتبط با تهدید علیه روزنامه نگاران در بوسنی و هرزگوین؛
- گزارش ویژه درباره استفاده از خط و زبان رسمی در بوسنی و هرزگوین.

ابتکار عمل ها:

- ابتکار اصلاح قانون رفت و آمد جاده ای؛
- ابتکار تصویب قانونی درباره اصلاحات قانون نرخ بهره عایدی در بوسنی و هرزگوین؛
- ابتکار اصلاح قانون خدمات اجتماعی جمهوری صربسکا و فدراسیون بوسنی و هرزگوین؛
- ابتکار اصلاح قانون خدمات همگانی؛
- ابتکار اصلاح قانون نهاد استخدام جمهوری صربسکا؛
- ابتکار اصلاح قانون کار در نهادهای بوسنی و هرزگوین مرتبط با استفاده از مرخصی زایمان.

۲- حقوق مدنی و سیاسی

از مجموع ۳۱۶۰ مورد شکایت واصله به آموذمان در سال ۲۰۱۷، بخش بزرگی از آنها به نقض حقوق مدنی و سیاسی مربوط بود. تحلیل ها نشان می دهد شکایات در برخی از حوزه ها افزایش داشته در حالی در برخی دیگر روبه کاهش بود. این مسئله به دلیل برخی عوامل به قرار زیر است:

- ۱- فقدان هماهنگی قانون گذاری داخلی با استانداردهای بین المللی، فقدان قانون و رویه (تعارض بین هنجار و واقعیت)؛
- ۲- عوامل سیاسی (وضعیت سیاسی کنونی)؛
- ۳- دلایل اقتصادی و اجتماعی (فقر، بیکاری، اعتصابات و دیگر موارد).

حوزه‌هایی که در آن شکایات در زمینه‌ی حقوق مدنی و سیاسی طبقه‌بندی شده‌اند، به شرح جدول

زیر است:

تعداد تخلفات در سال	تخلفات
۲۰۱۷	
۶۲۴	دادگاه‌ها
۴۲۷	مدیریت
۲۴۸	دسترسی به اطلاعات
۱۷۰	مالکیت فکری
۱۳۲	پلیس
۱۰۵	انتصابات دولتی و وزارتی
۷۴	اداره دادستانی
۳۵	اسناد دولتی
۴۶	سایر

الف - دادگاه‌ها

بیشتر شکایات ثبت شده توسط آمبودزمان یعنی ۶۲۴ مورد مربوط به عملکرد دادگاه‌ها در طی دوره گزارش بود. نظام قضایی نقش مهمی در حفاظت از حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین دارد. قوه قضاییه کنترل اساسی بر سایر بخش‌های قوای دولتی دارد و تضمین می‌نماید که قوانین مصوب توسط نهاد قانون‌گذاری و همین‌طور اقدامات اجرایی با استانداردهای بین‌المللی انطباق داشته باشد.

تحلیل‌ها نشان می‌دهد شهروندان به‌طور عمده از نقض حقوق تضمین شده از سوی قوانین داخلی و بین‌المللی، طولانی بودن بیش از حد رویه‌های دادگاهی (۱۹۳ مورد) و ناکارایی در اجرای تصمیمات دادگاه‌ها (۴۸ مورد) شاکی هستند. طولانی بودن بیش از حد رویه‌های دادگاهی به رویه‌های اجرایی و اداری دعاوی مدنی و کیفری بازمی‌گردد. همچنین شکایاتی علیه قضات درباره نقض مفاد آیین دادرسی (۱۸ مورد) و سایر تخلفات مربوط به عملکرد دادگاه (۴۰۶ مورد) وجود دارد از جمله نقض اصل بی‌طرفی، عدم انتشار تصمیمات دادگاه در مهلت‌های قانونی معین و ناهمخوانی رویه‌های قضایی. شهروندان در کنار این گلایه‌ها از کیفیت تصمیمات دادگاه‌ها اعلام نارضایتی می‌کردند، این امر نشان می‌دهد دادرسی‌ها دربردارنده بررسی مطلوب و مفصل شواهد و واقعیت‌های ارائه شده نیستند که باعث به وجود آمدن تردیدهایی از طرف شاکیان می‌شود. از طرف دیگر، عموم مردم سطح انتظارات خود از نظام قضایی را به امور تشریفاتی مانند تعداد تصمیمات و مدت زمان رسیدگی تقلیل می‌دهند. با چنین رویکرد ساده‌ای، کیفیت حفاظت از حقوق شهروندان و نیز اهمیت و پیچیدگی پرونده‌های

نهایی شده به دست فراموشی سپرده می شود. با این حال، اثربخشی یکی از عناصر مهم «مشروعیت و رسیدگی عادلانه» است. عملکرد مقامات قضایی که باید به شیوه مشروع، به هنگام و کارآمد باشد، تقریباً قطعیت حقوقی و پیش‌بینی‌پذیری را محقق نکرده است.

ب- شورای عالی قضایی و دادستانی

شورای عالی قضایی و دادستانی، نهاد مستقلی است که در سال ۲۰۰۴ با تصویب «قانون شورای عالی قضایی و دادستانی» با صلاحیت قانونی استقرار و حفظ استقلال، کارآمدی و پاسخ‌گویی نظام قضایی بوسنی و هرزگوین تأسیس گردید. قانون مذکور اختیارات زیر را به این شورا اعطا کرده: انتصاب قضات، دادستان‌ها و کارشناسان، تعیین بودجه نهادهای قضایی، نظارت بر آموزش‌ها، به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات؛ همین‌طور این شورا دارای نقش برجسته‌ای در اجرا و هماهنگ‌سازی فعالیت‌های اصلاحی در بوسنی و هرزگوین است. شکایات شهروندان از عملکرد شورای عالی قضایی و دادستانی شامل ادعاهایی درباره طولانی بودن اقدامات شورا، کندی روال رسیدگی، به‌طور کلی ناکارآمدی در انجام وظیفه و فقدان سودمندی برای طرفین می‌باشد.

بازرسان متذکر شده‌اند دادگاه‌ها از اتخاذ تصمیمات شایسته در دعاوی اداری حتی زمانی که پرونده‌هایی با مبانی حقوقی و واقعی مشابه به آن‌ها تقدیم می‌شود، خودداری می‌کنند. مشهود است که اصلاحات قضایی، نتایج مورد انتظار را برآورده نساخته است. تعداد زیاد پرونده‌های در حال رسیدگی توسط مقامات قضایی و زمان ناکافی برای رسیدگی، قوه قضائیه را به دلیل فقدان نیروی لازم از برآورده ساختن همه تعهدات و تضمین کارآمدی ناتوان کرده است. این امر خاطر نشان می‌سازد که انجام تحلیل جامع درباره وضعیت قوه قضائیه بوسنی و هرزگوین و اتخاذ تدابیر مقتضی با رویکرد پرداختن به این موضوعات ضرورت دارد.

ج- اداره دادستانی

اداره دادستانی، نهاد مستقلی که در چارچوب اختیارات قانونی اعطاشده برای تحقیقات و تعقیب افراد مظنون به ارتکاب تخلفات کیفری و سایر اقدامات غیرقانونی انجام وظیفه می‌کند. در نظام حقوقی بوسنی و هرزگوین ادارات دادستانی به‌موجب قانون اداره دادستانی بوسنی و هرزگوین در سطح ایالتی و به‌موجب قوانین خاص واحدها، در سطوح واحدها سازمان یافته‌اند.

در سال ۲۰۱۷ اداره آموذمان شکایاتی را درباره عملکرد ادارات دادستانی متعدد بوسنی و هرزگوین و کانتون‌های آن [ایالت‌ها] دریافت کرد. به دنبال این شکایات، آموذمان مجموعه اقداماتی را انجام داد و با بررسی ۷۴ مورد شکایت، ۴ پیشنهاد ارائه نمود. بیشترین شکایات شهروندان و افراد حقوقی از عملکرد دادستانی‌ها به ناتوانی از اتخاذ اقدامات درباره گزارش‌های کیفری است. به‌علاوه، شکایاتی درباره بایگانی گزارش‌های کیفری به دلیل عدم اجرای تصمیمات و ناهماهنگی در قانون‌گذاری کیفری وجود دارد. در بیشتر پرونده‌ها، ادارات دادستانی مرتبط، اقدامات مکفی بر مبنای

مداخله آمبودزمان اتخاذ کردند.

۵- بازرسی ها

بازرسی اهمیت بسیاری در اجرای طیفی از مقررات دارد که زیربنای حمایت از افراد و اشخاص حقوقی است. از طریق بازرسی، مقامات بر اجرای مقررات نظارت می کنند، تخلفات احتمالی را از بین می برند و افراد مسئول را مجازات می کنند. بدون وجود بازرسی هیچ تضمینی بر اجرای قوانین وجود ندارد، بدون این تضمین صحبت درباره حکمرانی خوب و حفاظت از حقوق افراد ممکن نخواهد بود.

در طول دوره گزارش، آمبودزمان ۶۲ مورد شکایت درباره کوتاهی دستگاه های بازرسی برای اقدام براساس گزارش های شهروندان، عدم انجام بازرسی در زمان مناسب، عدم اجرای قوانین الزام آور، عدم فعالیت به دلیل کمبود نیرو و مانند اینها بود. از بین گزارش های رسیده می توان نتیجه گرفت که بازرسان تنها تخلف از قانون را اعلام می کنند یعنی به صدور تصمیماتی می پردازند که در آن کمبودها، اشتباه ها و خطا مشخص شده و یا به صدور فرمان هایی برای اتخاذ تدابیر مقتضی مبادرت می کنند؛ اینجا وظیفه بازرس پایان می یابد. باین حال قانون بازرسی بر نظارت اجباری برای اجرایی شدن آن ها مطابق با تصمیمات مربوط تصریح دارد از جمله اجرای اجباری، جرایم، ممنوعیت انجام فعالیت تجاری که جملگی درصدد اجرای تدابیر تعریف شده در تصمیمات بازرسی می باشد.

باوجود این، در اغلب موارد کار بازرسی با صدور تصمیم به انتها می رسد در صورتی که این تصمیمات بدون نظارت بر اجرای آن یا اقدامات قانونی پیش بینی شده نمی توانند حفاظت کافی از حقوقی شاکیان را در پی داشته باشند؛ این وضعیت، تردیدهایی را درباره هدف از چنین بازرسی هایی را به وجود می آورد. عدم اجرای تصمیمات نهایی و ناکارآمدی نهادهای اداری، عدم قطعیت سیستم حقوقی را موجب می شود و تردیدهای معقول شهروندان در مورد بی طرفی اداره و کارکنان را به دنبال دارد. مدیریت عمومی باید دارای اقتدار توأم با اعتماد از رهگذر احترام کامل و اجرای تصمیمات نهایی آن ها به وسیله نهادهای حقوقی موجود از جمله اقدامات اجبار آمیز باشد. حکمرانی خوب مستلزم رویکرد فعال و متعهدانه نسبت به اتخاذ تمامی اقدامات ضروری برای تحقق حقوق شهروندان است.

۵- پلیس

پلیس، نهاد عمومی در بوسنی و هرزگوین و ضامن امنیت عمومی است. وظایف پلیس متعدد است که از آن جمله می توان به حفاظت از مردم و اموالشان، تضمین اجرای قوانین قابل اجرا، حفاظت از حقوق و آزادی های بنیادین شهروندان، پیشگیری و مبارزه با جرایم، برقراری نظم و امنیت عمومی و کمک به شهروندان اشاره کرد.

بازرسان بر این باورند که وجود یک نیروی پلیس حرفه ای، توانمند و کارآمد برای کارکرد صحیح جامعه ضرورت دارد. جدای از استلزامات مادی، برای عملکرد مطلوب پلیس، نیروی انسانی از اهمیت حیاتی برخوردار است. در سال ۲۰۱۷ آمبودزمان ۱۳۲ مورد شکایت علیه عملکرد پلیس به ثبت رساند

و در این خصوص ۹ پیشنهاد ارائه داد. این گزارش حکایت از آن دارد که اعضای پلیس اغلب از محدوده اختیارات قانونی خود فراتر رفته‌اند. نظام کنترل داخلی پلیس غالباً نقش تشریفاتی دارد و هیچ سازوکار کنترلی مؤثر بر کارکرد نهادهای پلیسی وجود ندارد. مردم نیز در اظهاراتشان عدم اعتماد به این سازوکارهای کنترل داخلی را اعلام می‌کنند و معتقدند که اقدامات انجام شده صوری و غیر مؤثر است.

و- حق دسترسی به اطلاعات

حق دسترسی به اطلاعات بخشی از حق آزادی بیان را تشکیل می‌دهد که در ماده ۱۰ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین ذکر شده است. موضوع دسترسی آزاد به اطلاعات در بوسنی هرزگوین و در سطح دولتی و واحدها مطرح است. به موجب مقررات قانونی تمامی افراد حقیقی و حقوقی، با کنترل نهاد عمومی حق دسترسی به اطلاعات را دارند و هر نهاد عمومی مکلف به افشای این اطلاعات است. حق دسترسی به اطلاعات بنا به شیوه و شرایط قانونی، ممکن است محدود شود. در سال ۲۰۱۷ نهاد آموذمان ۲۴۸ مورد شکایت مرتبط با آزادی بیان و حق دسترسی به اطلاعات دریافت کرد که نشان‌دهنده ۴۳ مورد کاهش در قیاس با سال قبل بود. در این سال آموذمان ۵۹ پیشنهاد مربوط به حق دسترسی به اطلاعات ارائه داد. اساس این شکایات همان است که از سالی به سال دیگر تکرار می‌شود یعنی مقامات عمومی با این بهانه که اطلاعات درخواستی محرمانه و شامل منافع تجاری افراد ثالث است از ارائه اطلاعات طفره می‌روند. آموذمان نگرانی خود را از وضعیت موجود در زمینه‌ی حق دسترسی به اطلاعات اعلام داشته و مبادرت به اقداماتی از جمله اصلاح قوانین نموده که در حال جریان است.

ز- حقوق مالکیت

حقوق مالکیت در پروتکل ۱ ماده ۱ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین این‌طور مطرح شده: «هر شخص حقیقی و حقوقی حق بهره‌مندی مسالمت‌آمیز از دارایی‌های خود را دارند. هیچ‌کس نباید از دارایی‌های خود محروم شود مگر در حوزه منافع عمومی و بسته به شرایطی که توسط قانون و اصول کلی بین‌المللی معین می‌شود». به موجب حکم «دادگاه حقوق بشر اروپا» ماده فوق شامل قواعدی از جمله موارد زیر است:

قاعده اول در ذات خود کلی و شامل بهره‌مندی مسالمت‌آمیز از دارایی‌ها می‌باشد. قاعده دوم مربوط به محرومیت از دارایی است که الزامات و اصول کلی برای سلب مالکیت را بیان می‌کند و قاعده سوم حق دولت‌های عضو قرارداد را در کنترل استفاده از دارایی‌ها در راستای نفع عمومی، به رسمیت می‌شناسد. قاعده دوم و سوم که مربوط به موارد خاص دخالت در حق بهره‌مندی مسالمت‌آمیز از مالکیت است باید در پرتو اصول کلی مقرر شده انجام گیرد.

هر گونه مداخله دولتی باید توازن عادلانه بین نیازهای منافع کلی جامعه و حفاظت از حقوق بنیادین

افراد برقرار نماید. دغدغه نیل به این توازن در ساختار کلی ماده یادشده از جمله در پاراگراف دوم بازتاب دارد که بیان می کند: «باید رابطه تناسبی منطقی بین ابزارهای به کار گرفته شده و اهداف موردنظر وجود داشته باشد.»

نهاد آمبودزمان تأکید دارد که هرگونه دخالت در بهره مندی مسالمت آمیز از حقوق مالکیت، تنها در صورت تجویز قانون و در راستای منافع عمومی و نیاز مطلق جامعه دموکراتیک مجاز است. در طی دوره گزارش بازرسان ۱۷۰ مورد شکایت درباره نقض حقوق مالکیت شهروندان به ثبت رساندند. این پرونده ها شامل ادعاهایی مبنی بر نقض پروتکل ۱ ماده ۱ کنوانسیون اروپایی حقوق بشر و آزادی های بنیادین از حیث موارد زیر است: طولانی شدن نامناسب اقدامات که در موارد خاصی فرایند تصمیم گیری به مدت چندین سال به طول انجامیده است؛ درخواست غیرمقتضی از طرف اداره برای مستندسازی تکمیلی که برای شهروندان هزینه های غیرضروری ایجاد می کند؛ رفتار نامساعد کارمندان دولت؛ تخطی از قوانین و آیین نامه های کاربرد مصالح ساختمانی؛ سوگیری در تصمیم گیری؛ عدم زمان بندی دادرسی ها؛ عدم تصمیم گیری مناسب و بر مبنای وضعیت واقعی؛ تخطی از حق جبران خسارت؛ ناکارآمدی در پاسخ به ادارات بازرسی؛ عدم اجابت درخواست های شهروندان و دیگر موارد. چنین نمونه های رفتاری به ویژه در مسائل مرتبط با سیاست های مسکن، ارزیابی مستغلات، کاداستر، ساخت و ساز، گواهی، ساخت و ساز غیرقانونی، بهسازی، دسترسی به راه های عمومی، تجاوز از حریم و مانند اینها بروز می کند.

ح- انتصاب های دولتی و وزارتی

تعیین معیارهای عینی که در فرایند ارزیابی و انتخاب کاندیداها برای تصدی موقعت خاص به کار می رود و از طرف دیگر کاربرد بی قید و شرط قوانین موضوعه و آیین نامه های شرکت ها و نهادهای دولتی ناظر بر ناسازگاری انجام برخی وظایف و تعارض منافع، اهمیت فوق العاده ای داد. هدف «قانون تعارض منافع نهادهای دولتی بوسنی و هرزگوین»، «قانون تعارض منافع نهادهای فدراسیون بوسنی و هرزگوین»، «قانون تعارض منافع نهادهای دولتی جمهوری صربسکا» و «قانون تعارض منافع ناحیه براچکوی بوسنی و هرزگوین» پیشگیری از تعارض منافع و ناظر بر تعهدات خاص افراد منتخب، مقامات اجرایی، مشاوران نهادهای دولتی یا ناحیه ای در انجام وظایف عمومی شان می باشد. تعارض منافع در وضعیت هایی وجود دارد که در آن پای منافع خصوصی افراد منتخب، مقامات اجرایی و مشاوران به میان می آید که می تواند مشروعیت، شفافیت، عینیت و بی طرفی در انجام وظیفه عمومی را تحت تأثیر قرار دهد. در فرایند رسیدگی به شکایات مشخص گردید که به دنبال انتصاب اعضای هیئت های مدیریتی و نظارتی، از دیاد وظایف و تمرکز قدرت در فرد واحدی به وجود می آید که به ناچار منجر به

۱ - کاداستر (Cadastre) یا حدنگاشته، فهرست نقشه برداری ثبتی است، یعنی نقشه برداری که ارزش حقوقی داشته باشد و بتوان براساس مرزهای آن سند مالکیت صادر نمود.

«خصوصی شدن» وظایف و مزایای خاص و درعین حال تخلف از اصول اداره خوب و حاکمیت قانون می‌شود. باید شرایطی وجود داشته باشد تا براساس آن بتوان به ارزیابی و انتخاب کاندیداها به شیوه عینی پرداخت و ویژگی‌هایی را برای آن‌هایی که متقاضی تصدی موقعیت خاصی هستند، در نظر گرفت. هرگونه تخطی از این معیارهای از پیش تعریف شده، نقض رویه انتخاب و نیز نقض حقوق کاندیداها در زمینه بر خورداری از روند انتخاباتی قانونی، غیرجانبدارانه و شفاف است.

ط- مدیریت عمومی

در سال ۲۰۱۷ آموذمان ۴۲۷ مورد شکایات درباره اقدامات نهادهای اداری به ثبت رساند و ۶۴ پیشنهاد ارائه نمود. مانند سال‌های پیش، بیشتر شکایات مرتبط با نقض اصول مندرج در «قانون رویه اداری فدراسیون بوسنی و هرزگوین» و «قانون رویه کلی جمهوری صربسکا» بود که برای مقامات اداری ذی صلاح در طی فرایند بررسی ادعاها و تصمیم‌گیری در امور اداری، الزام‌آور است.

تحلیل شکایات بیانگر آن است که مداخله آموذمان در تعداد بیشتری از پرونده‌ها، گاهی بیش از یک‌بار، قبل از اینکه نهاد ذی صلاح اقدامات اداری خود را به سرانجام رساند و تصمیماتی مطابق با اختیارات قانونی خود اتخاذ کنند، ضرورت دارد. همچنین در اینجا موضوع پاسخ‌گویی مقامات مسئولی که اغلب با انفعال خود تصمیمات غیرقانونی و اشتباه می‌گیرند، پیش می‌آید. این مسئله موجب زیان دیدگی شهروندان می‌شود درحالی‌که افراد مسئول هیچ مسئولیتی را نمی‌پذیرند و از عواقب آن رنج نمی‌برند. متأسفانه، تعداد زیاد شکایات ثبت شده نشان می‌دهد در برخی موارد مداخله آموذمان برای تکمیل اقدامات، کافی نبوده است؛ یعنی برخی نهادهای اداری به عدم رعایت حقوق بشر و نقض آن از راه عدم برآورده ساختن تقاضای شهروندان حتی پس از مداخلات بسیار زیاد آموذمان و یا حتی پس از ارائه پیشنهادها آموذمان ادامه می‌دهند؛ چنین رفتاری نقض مفاد قانون آموذمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین را موجب می‌شود.

در جریان تحقیقات آموذمان که یا بر مبنای شکایات مشخص و یا به موجب منصب^۱ انجام می‌گیرد، بازرسان پاسخ‌ها و اظهاراتی را از طرف مقامات مسئول، در چارچوب زمانی مشخص دریافت می‌کنند؛ اما این همکاری در بسیاری از موارد به تبعیت صوری از رویه‌های مندرج در قانون آموذمان بوسنی و هرزگوین و آیین‌نامه آن تنزل می‌یابد که کمکی به حفاظت مؤثر از حقوق شهروندی نمی‌کند. از این رو بازرسان بر این باور هستند که بهبود خدمات از رهگذر اصلاح مدیریت امور عمومی به منظور کارآمدتر کردن، قابلیت دسترسی و شفاف‌سازی آن ضرورت دارد.

۳- دپارتمان حفاظت از حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی

طی سال ۲۰۱۷ نهاد آموذمان ۷۵۵ مورد شکایت درباره نقض حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به ثبت رساند که در قیاس با شکایات سال قبل بیش از ۲ درصد افزایش داشته است. این شکایات

در مقوله های حقوقی به شرح زیر بودند: حقوق کار، بازنشستگی، خدمات رفاهی، حمایت اجتماعی، مراقبت های سلامت، آموزش، حفاظت از زیست بوم و محیط زیست و نیز شکایات مربوط به درآمدهای عمومی. در رسیدگی به شکایات پیرامون نقض حقوق اقتصادی و اجتماعی شهروندان، بازرسان در چارچوب مقررات و استانداردهای موضوعه حقوق بشری مندرج در «میثاق بین المللی حقوق مدنی و سیاسی و منشور اجتماعی اروپایی بازمبانی شده» عمل می کنند. بازرسان در این زمینه مجموعه فعالیت هایی را به منظور حفاظت از حقوق آسیب پذیرترین مردم به ویژه بیکاران، معلولان، زندانیان، سالمندان، افراد رنجور و جویندگان شغل و مانند اینها انجام دادند.

با در نظر گرفتن این نکته که حق کار کردن به حق دسترسی برابر به فرصت های کاری و تعهد دولت به اتخاذ تدابیر و اقدامات ملموس برای توانمندسازی آنها به اعمال این حق اشاره ضمنی دارد، تعداد بسیاری از شکایات به نقض قواعد رقابت ارتباط پیدا می کند. موضوع بسیار شایع این است که کارفرمایان از پرداخت حقوق بازنشستگی و بیمه از کارافتادگی کارکنان خود طفره می روند که به نوبه خود موجب بدتر شدن مشکلات آنها می شود. در راستای جلب توجه نهادهای دولتی ذی ربط برای حفاظت از حقوق مکسب این افراد، آمبودزمان در موقعیت های مختلف این مسئله را مطرح ساخته که غالباً فرجام ناموفقی داشته است. آنچه باعث نگرانی بیشتر می شود این واقعیت است که حتی برخی از نهادهای بهره مند از بودجه عمومی به تعهد خود در این باره عمل نمی کنند که به طور مستقیم به تضعیف حاکمیت قانون می انجامد. در عین حال، نهادهای مراقبت های اجتماعی و سلامت که انتظار می رود چنین خدماتی را ارائه نمایند، معمولاً قادر به انجام وظایف خود نیستند زیرا از ناحیه همین کمک ها تأمین مالی می شوند. این وضعیت باعث می شود شهروندان به آمبودزمان مراجعه کرده و خواهان حفاظت از حقوق خود در زمینه های خدمات سلامت شوند.

شمار فزاینده ای از شهروندان در بوسنی و هرزگوین به اشکال خاصی از مراقبت های اجتماعی نیاز دارند. وضعیت بالای بیکاری، درآمدهای پایین، کارگرانی که پس از اخراج از کار بیکار شده اند و دیگر موارد، همگی حاکی از آن است که حقوق اجتماعی ساکنان آسیب پذیر باید در کانون توجه قرار گیرد. شمار پرونده های موجود در این حوزه، واقعیت ها را (که بدتر از این است) منعکس نمی سازد. مساعدت های اجتماعی جنبه نمادین دارد و نمی تواند فراهم کننده نیازهای پایه ای زندگی باشد.

بر اساس گزارش رسیده در زمینه های خدمات رفاهی، روشن است که شرکت های دولتی بدون توجه به وضعیت دشوار شهروندان و اسناد بین المللی تصویب شده توسط بوسنی و هرزگوین، مبادرت به قطع ارتباط خانوارها از شبکه توزیع آب به واسطه عدم پرداخت صورت حساب ها می کنند و از اجبار به عنوان شکلی از مجازات بهره می گیرند. این عمل مخالف ماده ۱۱ میثاق بین المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی است که حق هر فرد در بهره مندی از استانداردهای زندگی مناسب و بهبود مداوم استانداردهای زندگی را تضمین می کند.

۴- حقوق زندانیان و بازداشتی‌ها

برقراری سازوکارهای پیشگیری در بوسنی و هرزگوین

شکنجه براساس ماده یکم کنوانسیون منع شکنجه سازمان ملل متحد (۱۹۸۴) این طور تعریف می‌شود: هر عملی که به‌واسطه آن و از روی عمد، درد و رنجی شدید، خواه جسمی یا روحی، بر فرد اعمال شود، آن‌هم برای اهدافی چون کسب اطلاعات و اعتراف‌گیری از او یا از یک شخص ثالث یا با هدف تنبیه او به دلیل انجام عملی که او یا شخص ثالثی مرتکب شده و یا مظنون به ارتکاب آن هستند و یا با هدف ارعاب و واداشتن او یا شخص ثالث (به انجام کاری) و بنا بر دلایل تبعیض‌آمیز از هر نوع، به‌ویژه هنگامی که چنین درد و رنجی از سوی یک مقام یا فرد دیگری برخوردار از منصبی رسمی یا به تحریک یا رضایت یا قبول وی اعمال شده باشد.

پروتکل اختیاری کنوانسیون منع شکنجه سازمان ملل که در سال ۲۰۰۲ توسط مجمع عمومی به تصویب رسید انتظار دارد تمامی دولت‌های عضو، سازوکارهای ملی برای پیشگیری از شکنجه ایجاد نمایند.

در اکتبر ۲۰۰۸ بوسنی و هرزگوین پروتکل اختیاری کنوانسیون منع شکنجه سازمان ملل را مصوب کرد که سازوکارهایی را با هدف پیشگیری از شکنجه و سایر اعمال ظالمانه و تحقیرآمیز علیه انسان برای بازدید از مکان‌هایی مقرر می‌دارد که در آن افراد از آزادی اراده‌ی خود محروم هستند (برای مثال زندان‌ها، ایستگاه‌های پلیس، بیمارستان‌های روان‌پزشکی، بخش‌های روان‌پزشکی در بیمارستان‌های عمومی، مراکز بالینی، مؤسسات رفاه اجتماعی، پناه‌جویان) و نیز دربرگیرنده اختیار ارائه پیشنهاد برای دولت‌های عضو در خصوص حفاظت از افراد محبوس می‌باشد.

صرف‌نظر از اهمیت برقراری سازوکارهای پیشگیری ملی و این واقعیت که مسئولان داخلی تلاش‌هایی را انجام داده و تدابیر و فعالیت‌هایی را در پیش گرفته‌اند؛ این سازوکارها هنوز استقرار نیافته‌اند، به این معنا که در سال ۲۰۱۷ درست مانند سال‌های پیش، پیشنهادهای اصلاحی قانون آموودزمان بوسنی و هرزگوین که ایجاد سازوکارهای پیشگیری در درون نهاد آموودزمان را پیش‌بینی می‌کند، مصوب نشده هرچند که این پیشنهاد به تصویب شورای وزیران بوسنی و هرزگوین رسیده است.

حق کار

زندگی در فضای محدود که باعث جنب‌وجوش اندک و فقدان فعالیت‌های منظم می‌شود، تأثیر منفی بر شرایط رفتاری و روانی افراد محکوم به حبس دارد. فعالیت‌های کاری برای عملی شدن برنامه درمان مکمل در زندان‌های از نوع بسته^۱ مورد نیاز است. در ارتباط با سایر فعالیت‌های محکومان، باور بر این است که فرصت‌های شغل درمانی^۲ کمتر از میزان نیاز است. تعداد کمی از محکومان به‌طور عمده در

1- closed-type

2- occupational therapy

اتاق دیگ بخار، خشک شویی، آشپزخانه، حمل و نقل بسته‌ها و تمیز کاری محوطه زندان مشغول هستند و شمار اندکی از آن‌ها در حوزه‌های اقتصادی کار می‌کنند. بازرسان در این باره خاطر نشان می‌کنند که باید تلاش‌های بیشتری به منظور بهبود مدیریت کاری محکومان در تمامی زندان‌های بوسنی و هرزگوین در راستای تعهدات پذیرفته شده در قوانین اروپایی زندان‌ها صورت گیرد که حق کار کردن برای زندانیان را به عنوان عملی برای تحقق برنامه‌های مکمل درمان و اجتماعی کردن مجدد آن‌ها را به رسمیت می‌شناسد. گرچه آمبودزمان از این واقعیت آگاه است که مدیران زندان‌ها با مشکلات بسیاری در برآورده ساختن این تعهد روبرو هستند اما پذیرفتنی نیست که این مسئله به عنوان توجیهی برای عدم اقدام برای پیگیری و اجرای گزینه‌های در دسترس قلمداد شود.

۵ - حقوق ملی و مذهبی و سایر اقلیت‌ها

تعهدات ناشی از تصویب کنوانسیون بین‌المللی نابودی تمامی اشکال تبعیض نژادی در بوسنی و هرزگوین با تصویب قوانین زیر محقق گردید: ۱- قانون حفاظت از حقوق افراد متعلق به اقلیت‌های ملی در بوسنی و هرزگوین، ۲- قانون حفاظت از حقوق اعضای اقلیت‌های ملی در بوسنی و ۳- هرزگوین و قانون حفاظت از اعضای اقلیت‌های ملی جمهوری صربسکا. این قوانین حقوق و تعهدات افراد متعلق به اقلیت‌های ملی در بوسنی و هرزگوین، جمهوری صربسکا و فدراسیون بوسنی و هرزگوین و همین‌طور تعهدات مقامات را برای رعایت، حفاظت و توسعه هویت قومی، مذهبی، فرهنگی و زبانی هریک از اعضای اقلیت‌های ملی معین می‌کند. «قانون حفاظت از حقوق افراد متعلق به اقلیت‌های ملی در بوسنی»، تعهدات مقامات سطح پایین را شرح می‌دهد که بر اساس اختیاراتشان ملزم به رعایت قوانین و مقررات موجود و نیز کنوانسیون‌های بین‌المللی در مورد موضوعات مرتبط با اقلیت‌های ملی می‌باشند.

«قانون منع تبعیض در بوسنی و هرزگوین»، نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی را با جایگاه «نهاد مرکزی مسئول برای مراقبت علیه تبعیض» موظف به مبارزه با تبعیض نموده و برای این منظور بخش ویژه را با وظیفه منحصر به فرد بررسی موضوع اعمال تبعیض از سوی هر فرد حقیقی و حقوقی در تمامی حوزه‌های زندگی، ایجاد و عملیاتی نمود. در سال ۲۰۱۷ بازرسان، قانون منع تبعیض را مطابق با اصلاحیه‌های ۲۰۱۶ اجرا کردند که چارچوب‌های حقوقی مبارزه با تبعیض را بهبود بخشید و همچنین دامنه صلاحیت‌های نهاد آمبودزمان و دیپارتمان نابودی تمامی اشکال فساد را افزایش داد. به علاوه، پیش‌نویس اصلاحیه قانون مبارزه با تبعیض نقش فوق‌العاده زیادی برای آمبودزمان در فعالیت‌های ارتقابخشی قائل است که در اطلاع‌رسانی عمومی، افزایش آگاهی، کمپین‌ها و سایر اشکال پیشگیری از تبعیض بازتاب دارد.

بازرسان با تأسف اعلام می‌دارند تصویب اصلاحیه‌های قانون با ارتقای ظرفیت نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین در زمینه مبارزه با تبعیض همراه نبوده که تردید درباره اراده واقعی

دولت برای بالا بردن سطح تحقق حقوق شهروندان از سطح کنونی به سطح بالاتر را به وجود می آورد. اتحادیه جهانی نهادهای ملی حقوق بشر طی نامه‌ای اعلام می‌دارد «قانون کنونی خودگردانی مالی نهاد آموذمان را معین نمی‌کند و به منظور عملکرد مؤثر، نهاد ملی حقوق بشر باید از سطح تأمین مالی کافی برای تضمین استقلال خود و توانایی برای انتخاب آزادانه اولویت‌ها و فعالیت خود برخوردار باشد.»

الف- مایینگ^۱

امروزه شمار شهروندانی که به دلیل مایینگ به نهاد آموذمان مراجعه می‌کنند مدام در حال افزایش است. این نهاد بر مبنای شهادت طرفین و مطالب رسانه به این نتیجه رسیده است که رقم واقعی قربانیان مایینگ در بوسنی و هرزگوین خیلی بیشتر از تعداد شکایات ثبت شده است. واقعیت این است که امروزه شهروندان زیادی هستند که در معرض مایینگ قرار دارند اما به دلیل ترس از دست دادن شغل خود حاضر به مراجعه به آموذمان یا حمایت قضایی نیستند.

ب- فسخ قراردادهای کاری به دلیل بارداری

طی سال ۲۰۱۷ نهاد آموذمان موارد متعددی را مورد بررسی قرار داد که در آن ادعاهایی مبنی بر نقض برابری جنسیتی مطرح شده بود؛ به‌ویژه این ادعا که قراردادهای کاری زنان باردار فسخ می‌شود یا قراردادهایی که به زمان خاصی محدود هستند، تمدید نمی‌شوند. نهاد آموذمان در این زمینه مواردی را مورد بررسی قرار داد و پیشنهادهایی را ارائه نمود.

۶ - همکاری با رسانه‌ها

روابط عمومی و همکاری با رسانه‌ها بخشی بسیار مهم از کار آموذمان حقوق بشر در بوسنی و هرزگوین می‌باشد، به‌خصوص با در نظر گرفتن این واقعیت که رسانه‌ها نفوذ زیادی در شکل‌گیری افکار عمومی و کمک به ارتقای حقوق بشر دارند. بازرسان یقیناً متعهد به توسعه روابط حرفه‌ای با روزنامه‌نگاران باقی خواهند بود زیرا آن‌ها متحدان بسیار مهمی در انجام وظایفشان هستند. هدف همکاری آموذمان و رسانه‌ها، ارائه اطلاعات عمومی نظام‌مند، مداوم، به‌هنگام و دقیق از طریق رسانه‌های چاپی و الکترونیک درباره عملکرد و فعالیت‌های نهاد آموذمان در ارتباط با حوادث و موضوعات مهم برای تحقق حقوق بشر در بوسنی و هرزگوین است. رسانه‌ها همانند سال گذشته در

۱- مایینگ (Mobbing) مفهومی انسانی است و زمانی اتفاق می‌افتد که یک گروه به‌صورت هماهنگ با قلدری با یک نفر رفتار کنند. این رفتار ممکن است در خانواده، مدرسه، محله، محل کار یا یک انجمن باشد. در محیط کار به‌عنوان یک آزار روحی از طرف همکاران، پایین‌دستان یا بالادستان و از طریق شایعه، کنایه، تهدید و ارباب، تحقیر، بی‌اعتبار ساختن و انزوا بر یک عضو سازمان شناخته می‌شود. مایینگ را اولین بار در سال ۱۹۸۶ محقق و روانشناس کار از دانشگاه سوئد Dr Heinz leymann عنوان کرد و کتابی هم در این زمینه نوشت، از آن به بعد محققین و دانشمندان غربی سعی کردند تحقیق در این زمینه را دنبال کنند. از بسیاری از موارد مایینگ می‌توان نتیجه گرفت که آغاز مایینگ معمولاً در اثر جابه‌جایی مقامی کارمندان می‌باشد مثلاً کارمند جدیدی که تازه وارد یک قسمت می‌شود بیشتر مورد آزار روانی قرار می‌گیرد، یا وقتی که رئیس قسمت عوض می‌شود احتمال اینکه او کارمندی را آزار بدهد زیاد است و حتی ممکن است خودش مورد آزار روانی کارمندان قرار گیرند.

راستای سیاست سردبیری خود عملکرد آمبودزمان را با علاقه فراوان دنبال کردند. رسانه‌ها اظهارات بازرسان و معاونان آن‌ها در مراسم‌ها و مصاحبه‌های مطبوعاتی را گزارش نمودند، همچنین دیدگاه‌ها و پاسخ‌های ایشان را منتقل کردند. بازرسان متذکر می‌شوند که رسانه‌ها، منبع بسیار مفیدی از اطلاعات درباره پرونده‌هایی بودند که باعث به جریان افتادن اقدامات ابتکاری بر مبنای گزارش روزنامه‌نگاران بود. در عین حال، بازرسان از آزادی بیان و کار بی‌دغدغه رسانه در جامعه که پیش شرطی برای توسعه هر جامعه دموکراتیک است، حمایت می‌کنند. افزون بر توجه به خود روزنامه‌نگاران و کارکنان رسانه‌ها، آمبودزمان بررسی پرونده‌هایی را بنا به ابتکار خود آغاز کرد که تهدیداتی را متوجه روزنامه‌نگاران یا کارکنان رسانه‌ها و سایرین می‌کرد.

بازرسان به ضرورت افزایش کار در زمینه آزادی رسانه‌ای و همچنین موقعیت افراد شاغل در رسانه‌ها یا روزنامه‌نگاران آزاد اذعان داشتند. از این رو، نهاد آمبودزمان در سال ۲۰۱۷ گزارش ویژه‌ای درباره وضعیت و موارد تهدید علیه روزنامه‌نگاران را در درگاه نهاد آمبودزمان منتشر کرد و مبادرت به برگزاری مصاحبه مطبوعاتی در مجمع پارلمانی بوسنی و هرزگوین در ساریوو نمود.

نهاد آمبودزمان گزارشی را با همکاری و حمایت سازمان امنیت و همکاری اروپا با هدف حصول اطمینان از درک مشکلات و موضوعات مرتبط با وضعیت روزنامه‌نگاران در بوسنی و هرزگوین به عنوان یکی از پیش شرط‌های لازم برای تضمین حق آزادی بیان و کمک به بهبود کلی حق آزادی بیان و حقوق و آزادی‌های بشر در این کشور تهیه کرد. همچنین این گزارش امکان شناسایی دستورالعمل‌های کلیدی برای اقدامات نهادی به منظور رسیدگی به مشکلات شناخته شده در این حوزه را میسر ساخت. این گزارش ویژه شامل تعدادی از پیشنهادهایی است که بازرسان در بوسنی و هرزگوین به سازمان‌ها و مؤسسات صالح ارجاع می‌دهند. در کار روزمره با رسانه‌ها، بازرسان رویه‌های استاندارد را اجرا می‌کنند که شامل پاسخ‌دهی درباره فعالیت‌ها و مسائل مربوط به صلاحیت آمبودزمان به روزنامه‌نگاران، مشارکت بازرسان و دستیاران ایشان در رسانه‌ها (مصاحبه‌ها، بیانیه‌ها)، برگزاری فراهمایی‌های مطبوعاتی برای عموم مردم، توزیع مطالب تبلیغی و مشارکت در کمپین‌های تبلیغاتی است.

در سال ۲۰۱۷ آمبودزمان به ۱۳۳ درخواست رسانه‌ای پاسخ داد و ۲۷ مورد بیانیه مطبوعاتی صادر کرد. همچنین مجموعاً ۱۸۶ مورد اطلاعیه در وبگاه رسمی سازمان منتشر نمود. در طول سال یادشده همکاری با حدود ۴۰ شرکت رسانه‌ای به منظور پاسخ به سؤالات آن‌ها در سریع‌ترین و دقیق‌ترین شکل ممکن و بدون بی‌پاسخ گذاشتن هیچ درخواستی، حاصل گردید. مانند سال گذشته، بیشتر درخواست‌های رسانه‌ای توسط ادارات مرکزی آمبودزمان در بانیا لوکا و ساریوو پاسخ داده شد در حالی که تقاضاهای خاص مرتبط با شاخص‌های عینی درباره وضعیت حقوق بشر در سطح محلی از سوی ادارات منطقه‌ای این نهاد مورد بررسی قرار گرفت. در قالب اعلامیه‌های مطبوعاتی، آمبودزمان در کنار سایر اقدامات خواستار توجه به حقوق کودکانی شد که والدین آن‌ها زندانی بودند، درباره

نقض حقوق کودکان در رسانه‌ها هشدار داد، از تصویب قانون یکپارچه و چارچوب حمایتی برای تمامی افراد داری معلولیت در جمهوری صربسکا استقبال کرد و از مشارکت گسترده مردم در فعالیت‌های اجتماعات محلی آمبودزمان حمایت نمود. به همان شیوه، بازرسان تلاش کردند تا حقوق قشر آسیب‌پذیر جامعه در بوسنی و هرزگوین به رسمیت شناخته شود.

۷- همکاری با نهادهای داخلی و سازمان‌های بین‌المللی

به دنبال توافق درباره اصول چشم‌انداز (طرح اقدام آمبودزمان درباره حقوق بشر در بوسنی و هرزگوین برای دوره ۲۰۲۰-۲۰۱۶) بازرسان و کارکنان آمبودزمان به توسعه و تقویت همکاری با نهادها و مؤسسات ادامه دادند. یکپارچگی ساختارها در بوسنی و هرزگوین عامل اصلاحی در توسعه هرچه بیشتر دموکراسی بر پایه حاکمیت قانون و احترام به حقوق بشر و آزادی‌های بنیادین شهروندان می‌باشد. نهاد آمبودزمان همکاری‌های فراوانی با نهاد قانون‌گذاری هم در سطح دولت و هم در سطوح واحدها دارد که به تبادل نظر و ارائه دیدگاه درباره گزارش‌های سالانه نهاد آمبودزمان می‌پردازند؛ همچنین با مقامات اجرایی و نهاد برابری جنسیتی بوسنی و هرزگوین و «مراکز برابری جنسیتی واحدها» همکاری نزدیکی دارد؛ هدف این مراکز مبارزه با تبعیض و تحلیل وقایع تبعیض، ارتقای حقوق در زمینه‌ی برابری جنسیتی، حقوق ملی، مذهبی و سایر اقلیت‌ها، ارائه و اجرای پیشنهادهایی درباره شکایات شهروندان، ارائه گزارش، پاسخ به شکایات شهروندان و جمع‌آوری داده‌ها برای تهیه گزارش‌های ویژه است.

همچنین همکاری با تعداد خاصی از دانشکده‌ها یا مدارس در سراسر کشور از طریق امضای قرارداد همکاری به دست آمده که هدف آن‌ها آگاه‌سازی قشر جوان درباره حقوق بشر یعنی آموزش درباره محافظت از خود و چگونگی تحقق حقوقشان است، همکاری با کمیسیون مشترک حقوق بشر مجمع پارلمانی بوسنی و هرزگوین از طریق بررسی گزارش‌های ویژه در سال ۲۰۱۷ عملی شد که هدف اصلی آن اجرای نهایی پیشنهادها، گزارش‌های یادشده بود، سال گذشته بازدید آمبودزمان و دپارتمان حقوق سیاسی و مدنی از مرکز مهاجرت با موفقیت انجام شد، به مناسبت روز افتتاح نهاد آمبودزمان حقوق بشر بوسنی و هرزگوین مصاحبه مطبوعاتی برگزار شد، یک نشست کاری-مشورتی با حضور معاون وزیر بهداشت و نمایندگانی از وزارت بهداشت جمهوری صربسکا برگزار گردید، هر ساله نهاد آمبودزمان پذیرای اصحاب رسانه‌ها در ادارات مرکزی خود هستند، نمایندگانی از نهاد آمبودزمان در نشست کاری-مشورتی اعضای کمیته فرصت‌های برابر مجمع ملی جمهوری صربسکا حاضر شدند، در فرایند اصلاحات مدیریت امور عمومی قانون خدمات مدنی نهادهای بوسنی و هرزگوین مورد بررسی قرار گرفت.

علاوه بر موارد ذکر شده، به منظور تدوین راهبردی برای بهبود وضعیت سالمندان در فدراسیون

بوسنی و هرزگوین برای دوره ۲۰۱۸-۲۰۱۷ که به وسیله وزارت کار و امور اجتماعی سازمان دهی شده بود، نمایندگان از آمبودزمان برای ارائه مشاوره های عمومی درباره تهیه راهبرد مشارکت داشتند. برای اجرای موفقیت آمیز اهداف اعلام شده در این راهبرد، حل و فصل موضوعات اصلاحات در نظام باننشستگی و از کارافتادگی، موضوع جوانان و استخدام، موضوع مراقبت های تسکینی و عملکرد گروه های سیار (مشکلی که در نواحی روستایی از شدت بیشتری برخوردار است) ضرورت دارد. آخرین فعالیت نهاد آمبودزمان در ارتباط با مبارزه با تبعیض، مشارکت فعال نمایندگان در نشست تقویت آمبودزمان حقوق بشر در حوزه مبارزه با تبعیض بود که در عین حال نوعی کلاس آموزشی برای اعضا/نمایندگان نهاد برابری جنسیتی بوسنی و هرزگوین، وزارت حقوق بشر و پناهندگان بوسنی و هرزگوین، مرکز جنسیتی فدراسیون بوسنی و هرزگوین و مرکز جنسیتی جمهوری صربسکا محسوب می شد.

دپارتمان نظارت بر حقوق کودکان آمبودزمان بر وظیفه محوله مرکز مددکاری اجتماعی نظارت دارد و نمایندگان آن در سومین کنفرانس حرفه ای سالانه مددکاران اجتماعی مشارکت نمودند. همکاری با این مراکز در سراسر کشور از طریق مشارکت منظم در نشست ها، کارگاه ها و میزگردها با هدف افزایش آگاهی مردم برقرار بوده و فیلم ها و برنامه های آموزشی مختلفی برای افراد مخاطب ارائه شده است.

۸ - همکاری با بخش غیردولتی و جامعه مدنی

بازرسان توجه بسیاری به همکاری با سازمان های غیردولتی دارند زیرا این شکل از سازمان دهی گویای مشارکت مدنی فعال در جامعه است. به همین دلیل به سازمان های مردم نهاد به عنوان منبع مهمی از اطلاعات درباره حقوق بشر نگریسته می شود. همکاری با سازمان های مردم نهاد مطابق با طرح «همکاری نهاد آمبودزمان بوسنی و هرزگوین با سازمان های مردم نهاد» و همین طور دستورالعمل ها و معیارهای همکاری با آمبودزمان انجام می شود. این همکاری از طریق برگزاری نشست های منظم همکاری با سازمان های مردم نهاد و مشارکت نمایندگان آمبودزمان در فعالیت های آنها جامه عمل می پوشد. همکاری با سازمان های بین المللی و سازمان های مردم نهاد در زمینه شفافیت، آزادی دسترسی به اطلاعات، حقوق افراد معلول، حقوق زنان کودکان و اقلیت ها از نزدیک جریان دارد.

در سال ۲۰۱۷ همکاری آمبودزمان با نهادهای ذکر شده به شکل موفقیت آمیزی تداوم داشت. مانند سال های پیش، تعدادی زیادی از درخواست ها به ویژه مواردی که مربوط به موضوعات اخیر حفاظت از حقوق زنان و کودکان، حفاظت از گروه های حاشیه ای، پیشگیری و مبارزه با تبعیض و نیز موضوعات مربوط به افراد معلول می شد، در این سال دریافت و به ثبت رسید.

مجموعه ای از فعالیت ها در زمینه مبارزه با تبعیض توسط پروژه مشترک «آمبودزمان»، «شورای اروپا در بوسنی و هرزگوین»، «مرکز همگانی سارایوو و حقوق شما در بوسنی و هرزگوین» آغاز

شد. بازرسانی از آمبودزمان در تهیه کتاب راهنما برای پیشگیری از تبعیض برای کارمندان دولت و سازمان‌های غیردولتی در چارچوب اجرای فعالیت‌های مبارزه با فساد شورای اروپا مشارکت داشتند. در همین سال همکاری با سازمان نجات کودکان در قالب ایجاد طرح برخط برای گزارش تبعیض ادامه یافت.

فعالیت‌های دپارتمان نابودی تمام اشکال فساد با مشارکت در کنفرانس سالانه با عنوان از تبعیض تا مشارکت و برابری در آموزش در بوسنی و هرزگوین ادامه داشت، در این کنفرانس درباره ابعاد مختلف موضوعات تبعیض و جداسازی در حوزه آموزش در بوسنی و هرزگوین و نیز حصول اطمینان از گنجاندن کودکان و افراد معلول در فرایند آموزش تمام‌وقت، بحث و گفت‌وگو صورت گرفت. همچنین نمایندگانی از این دپارتمان در میزگرد تقویت سازوکارهای مبارزه با تبعیض و جرایم ناشی از نفرت با هدف تقویت ظرفیت نهادهای محلی و نیز همکاری بین سازمان‌های جامعه مدنی و نهادهای مرتبط با پیشگیری و مبارزه با تبعیض و جرایم ناشی از نفرت حضور داشتند.

تداوم تلاش دپارتمان نابودی تمام اشکال فساد در مشارکت فعال آن در کارگاه توقف خشونت توانمندسازی زنان در بوسنی و هرزگوین و همین‌طور مشارکت در تربیون عمومی که توسط نهاد زنان متحد با هدف توانمندسازی زنان متعلق به دسته‌های آسیب‌پذیر (بیکاران، مادران مجرد، زنان بزه‌دیده خشونت خانگی و زنان در وضعیت نیاز اجتماعی) سازمان‌دهی شده بود، بازتاب داشت.

در سال ۲۰۱۷ همکاری با مرکز ابتکار مدنی و شفافیت بین‌الملل بوسنی و هرزگوین از راه مشارکت در تهیه و تدوین آیین‌نامه‌ای به منظور ایجاد شیوه یکپارچه آگهی‌های عمومی نهادها و سازمان‌های اداری در زمینه‌ی استخدام نمود یافت. هدف از این همکاری شناسایی بهتر مشکلات پیش‌رو در حوزه استخدام و تدوین مقررات بهتری بود که بتواند موضوع استخدام در بخش عمومی را مورد توجه قرار دهد. کار بر روی این حوزه، به ظهور مبحث عمومی درباره موضوع استخدام براساس شفافیت، شایسته‌سالاری و مسئولانه در بخش عمومی دامن زده است.